

Muistio sairausajan palkkaa koskevien toimenpiteiden vaikutuksista

8.9.2015 Juha Sipilän hallitus esitti [toimenpiteitä kustannuskilpailukyvyyn parantamiseksi](#). Yksi näistä toimenpiteistä oli, että sairausajan palkkaa alennetaan omavastuuajalta seuraavasti:

- Sairauspäivien korvaustasoa alennetaan niin, että ensimmäinen päivä on vastaisuudessa palkaton ja päiviltä 2–9 maksetaan 80 prosenttia palkasta.

Tiedotustilaisuudessa esitettyjen kalvojen perusteella toimenpiteen arvioitiin parantavan yksityisen sektorin yksikkötyökustannuksia 1,3 %, sekä tuottavan valtiolle 55 miljoonan euron kustannussäästön ja kuntiin 252 miljoonan euron kustannussäästön. Tässä muistiossa esitetään toimenpiteen taustalla olevia laskelmia, herkkyysanalyysiä sekä nostetaan esille tilastoja sairauspoissaolojen kohdentumisesta iän, sukupuolen ja ammattiaseman mukaan.

Uudistusta valmisteltaessa tavoitteena oli malli, joka tuottaa 2 päivän vähenemän sairauspoissaoloissa. Valmisteluun kuului siis alusta asti käyttäytymisvaikutusten sisällyttämisen laskelmiin. Käyttäytymisvaikutukset on sisällytetty käyttämällä kansainväliseen ja kansalliseen kirjallisuuteen pohjaavaa estimaattia siitä, kuinka sairausajan korvaustaso (palkka tai muu korvaus) vaikuttaa vuositteisiin poissaolopäiviin.

Peruslaskelmassa reformi tuottaa 1,4 % alennuksen yksityisen sektorin yksikkötyökustannuksiin. Arvio sisältää odotetun käyttäytymisvaikutuksen.

Päätöksentekoa varten tuotetuissa laskelmissa tehtiin tekninen oletus, että mallissa ensimmäinen päivä (sairastumispäivä) olisi palkaton ja loppu omavastuuajasta (9 päivää) 80-prosenttisella palkkatasolla. Hallitusohjelman kirjaus sallii myös vaihtoehdot tulkinnot, että i) sairastumispäivä on palkallinen, minkä jälkeen on yksi karenssipäivä, minkä jälkeen loppu omavastuuajasta (8 päivää) ovat 80-prosenttisella palkkatasolla sekä ii) sairastumispäivä on palkaton, minkä jälkeen 8 päivää omavastuuajasta on 80-prosenttisella palkkatasolla, minkä jälkeen yksi jäljelle jäänyt omavastuuajan päivä on 100-prosenttisella palkkatasolla. Mallin yksityiskohdat tältäkin osin tarkentuvat jatkovalmistelussa. Vaihtoehtoisten tulkintojen mukaiset kustannusvaikutukset ovat todennäköisesti jonkin verran tässä esitettyjä pienempiä.

Muistio etenee seuraavasti. Ensin esitellään lyhyesti laskelma ja sen keskeisimmät laskennalliset haasteet. Tämän jälkeen esitellään peruslaskelmassa käytettävä tietopohja. Tämän jälkeen avataan se, kuinka käyttäytymisvaikutukset on arvioitu, minkä jälkeen arvioidaan kustannusvaikutus jäljellejääneiden poissaolopäivien kustannustason alenemasta. Tämän jälkeen esitellään lyhyesti tehdyt herkkyystarkastelut ja niiden tulokset. Lopuksi nostetaan esille tilastoja sairauspoissaolojen kohdentumisesta iän, sukupuolen ja ammattiaseman mukaan.

Yleistä

Laskelmassa on kaksi merkittävää aineiston puutteeseen ja yhteismitattomuuteen liittyvää ongelmaa.

Ensinnäkin lyhyiden sairauspoissaolojaksojen tilastointi on heikkoa, erityisesti yksityisen sektorin osalta. Valtion osalta käytettävissä on huomattavasti tarkempaa tilastoa. Laskennassa käytetään yksityisen sektorin osalta sitä tietoa, mikä on, ja ekstrapoloidaan tarvittaessa valtion tietojen pohjalta.

Toiseksikin laskentahaasteita tuottaa se, että tilastoinnissa ja lainsäädännössä käytetään kolmea päiväkäsitetä:

1. Käytössä olevat kuntien tilastot ja tieto yksityisen sektorin lyhyistä poissaolojaksoista on ilmaistu kalenteripäivissä.
2. Omavastuu aika ja sairauspäiväraha-kausien keston tilastointi perustuu sairausvakuutuslain mukaiseen arkipäivän käsitteeseen, joka sisältää kaikki kalenteripäivät pl. sunnuntait, pyhät ja arkipyhät.
3. Tieto yksityisen sektorin keskimääräisistä poissaolopäivistä ja valtion sairauspoissaolotilastointi perustuu työpäivän käsitteeseen.

Laskettaessa kustannusvaikutuksia näistä käsitteistä viimeinen on hyödyllisin, joten laskelmassa on pyritty ensin muuntamaan kalenteri- ja arkipäiväkäsitteitä käyttävät luvut työpäiviä koskeviksi. Alempana puhuttaessa ”päivistä” tarkoitetaan työpäiviä, ellei toisin ilmaista. Laskelmissa käytetään näiden kohdalla muuntokertoimia, jotka esitellään alla olevassa taulukossa.

Taulukko 1: eri päiväkäsitteet ja niihin liittyvät muuntokertoimet

Kalenteripäiviä	365	A
Kelan arkipäiviä	304	B
Työpäiviä	214	C
Työpäivä-kalenteripäivä-kerroin	0,59	C/A
Edellisen käänteisluku	1,71	A/C
Työpäivä-Kelan arkipäivä-kerroin	0,70	C/B
Edellisen käänteisluku	1,42	B/C
Työpäiviä omavastuuajana keskimäärin	7,04	10 * (C/B)

Omavastuuajan pituus työpäivinä pyöristetään laskelmassa seitsemään päivään.

Käyttätymisvaikutusten arvioinnissa käytetään kansalliseen ja kansainväliseen kirjallisuuteen nojaavaa arviota siitä, kuinka poissaolot muuttuvat sairausajan korvaustason/palkan muuttuessa. Tämä arvio ilmaistaan joustona. Käyttätymisvaikutukset arvioidaan niin kolmessa osassa: yhden päivän poissaolojaksot, muut enintään omavastuuajan kestäneet poissaolojaksot ja omavastuuajan ylittäneet poissaolojaksot. Arvioitaessa reformin vaikutusta omavastuuajan ylittäneisiin poissaolojaksoihin yllä mainittu jousto puolitetaan. Näin tehdään siksi, että uskomme alkupään korvausastetta muuttavan reformin vaikuttavan vähäisemmin pitkiin kuin lyhyisiin poissaolojaksoihin.

Käyttätymisvaikutus vähentää sairauspoissaoloja ja lisää tehdyn työn määrää lisäämättä työvoimakustannuksia. Tämä alentaa yksityisen sektorin yksikkötyökustannuksia. Tämän lisäksi yksikkötyökustannukset alenevat sitä kautta, että jäljellejääneiden poissaolojaksojen osalta omavastuuajan

palkka alenee. Näiden kustannusvaikutusten summa muodostaa reformin kokonaiskustannusvaikutuksen.

Vaikutukset lasketaan ensi sijassa päivinä (lisääntyneitä työpäiviä tai vähentyneitä päiväpalkkoja) ja muunnetaan työvoimakustannuksiksi huomioiden sen, että sairauspoissaolopäivissä pienituloiset ovat yliedustettuina.

Kelan tilastoista nähdään, että keskimääräinen sairauspäivärahan taso oli 56,29 €/pv vuonna 2014. Arvioimme, että tämän taustalla on noin 81-prosenttinen työtulo (suhteessa keskituloon). Tämä on todennäköisesti aliarvio, koska Kevan tietojen perusteella nähdään karkeasti, että pienituloisilla sairauspoissaolojaksot ovat korkeatuloisia pidempiä. Näin pienituloiset ovat yliedustettuina pitkissä jaksoissa, joihin yllä mainittu tieto perustuu (suhteessa siihen, kuinka paljon pienituloisia on koko sairauspoissaolojen populaatiossa).

Taulukko 2: kertoimet, joilla muunnetaan pv/htv-vaikutus yksikkötyökustannusvaikutukseksi

Työpäiviä vuodessa	206	A
Palkkapäiviä vuodessa	258	B
Sairauspäivien keskimääräinen palkka (ja tuottavuus)	81 %	C
Yhden työpäivän lisääntymisen vaikutus yksikkötyökustannuksiin, kun kokonaistyövoimakustannus pysyy vakiona.	0,49 %	1/A
Yhden palkkapäivän vähentymisen vaikutus yksikkötyökustannuksiin, kun kokonaistuotanto pysyy vakiona.	0,39 %	1/B
<i>Huomioidaan sairauspoissaolopäivien keskimääräistä matalampi palkka (& tuottavuus).</i>		
Yhden työpäivän lisääntymisen vaikutus yksikkötyökustannuksiin, kun kokonaistyövoimakustannus pysyy vakiona.	0,40 %	(1/A)*C
Yhden palkkapäivän vähentymisen vaikutus yksikkötyökustannuksiin, kun kokonaistuotanto pysyy vakiona.	0,32 %	(1/B)*C

Sairauspoissaolojen tietopohja

EK:n työaikatiedusteluun perustuvan Työaikakatsauksen (2013) mukaan sairauspoissaoloja oli keskimäärin 9,79 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Luku on laskettu Työaikakatsauksen perusteella seuraavasti.

Koska Työaikakatsauksen taulukossa 1 ole eroteltu tapaturmaisia ja ei-tapaturmaisia sairauspoissaoloja, käytetään taulukon 3 tietoja. Taulukko 3 kertoo, että naisilla oli keskimäärin 65 ei-tapaturmaista sairauspoissaolotuntia vuodessa, ja miehillä vastaava luku on 86. Työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2014 yksityisellä sektorilla työskenteli 1 058 000 miestä ja 706 000 naista. Näitä osuuksia (60 % miehiä ja 40 % naisia) käyttäen sairauspoissaolotuntien painotettu keskiarvo on 73,40 tuntia. Oletetaan Työaikakatsauksen mukaisesti, että työpäivän pituus on 7,5 tuntia, jolloin sairauspoissaoloja on 9,79 työpäivää.

Yksityisen sektorin poissaolojaksojen jakaumasta ainoa tieto on EK:n Terhi Heikkoselta saatu arvio, että 1-3 kalenteripäivää kestäneiden poissaolojaksojen päivien osuus kaikista sairauspoissaolopäivistä olisi 14–17 prosentin haarukassa. Tieto perustuu isoilta lääkäriasemilta saatuun arvioon. Laskelmassa käytetään tältä osin haarukan keskipistettä (15,5 %). Tämä luku muutetaan työpäiviksi, eli arvioidaan se, kuinka suuri osuus sairauspoissaolopäivistä tulee enintään kolme työpäivää kestäneistä jaksoista, kun 15,5 % sairauspoissaolopäivistä tulee enintään kolme kalenteripäivää kestäneistä jaksoista.

Valtion osalta tiedetään, että poissaolopäivistä 31 % tulee enintään kolme työpäivää kestäneistä jaksoista. Soveltamalla valtion aineistoon edellä mainittuja muuntokertoimia voidaan arvioida, että poissaolopäivistä noin 17 % tulee enintään kolme kalenteripäivää kestäneistä jaksoista. Näiden suhteesta muodostuu kerroin 1,83, jolla kertomalla 15,5 % saadaan 28 %. Tämä on osuus poissaolopäivistä, joka tulee yksityisellä sektorilla enintään 3 työpäivää kestäneistä jaksoista.

Käyttäytymisvaikutusten arvioinnissa käytetään tietoa siitä, kuinka suuri osa päivistä tulee yhden päivän jaksoista. Tämä arvioidaan yksityiselle sektorille jälleen valtion tietoja hyödyntäen. Valtiolla noin 8 % päivistä tulee näistä jaksoista. Jakamalla 8 % edellä esitetyllä 31 %:lla saadaan 0,26, jolla kertomalla 28 % saadaan 7 %, joka on nyt yksityisen sektorin osalta osuus päivistä yhden päivän jaksoista.

Lopuksi arvioidaan vielä, kuinka suuri osuus päivistä yksityisen sektorin osalta tulee pelkästään omavastuuajan jaksoista, eli enintään 7 työpäivää kestäneistä jaksoista. Ekstrapoloimalla jälleen saadaan tähän arvioksi 37 %.

Kertomalla 9,79 työpäivää edellä arvioiduilla osuuksilla saadaan päivien lukumäärä kussakin poissaolojaksokategoriassa.

Taulukko 3: yksityisen sektorin poissaolopäivät jaksoittain

Jakso	Jaksojen päivät kaikista päivistä, osuus	Jaksojen päivät
Kaikki jaksot	100 %	9,79
Enintään 1 päivää kestäneet jaksot	7,20 %	0,74
Vähintään 2 mutta enintään 7 päivää kestäneet jaksot	29,40 %	2,88
Yli 7 päivää kestäneet jaksot	63,40 %	6,2

Vaikutus työpäivien lisääntymisestä

Kuten edellä mainittiin, vaikutus sairauspoissaolopäiviin lasketaan kolmessa osassa.

1. Enintään päivän kestäneisiin jaksoihin sovelletaan kaarijouston arvoa 1 oletuksella, että korvaustaso alenee 100 prosentista nolnaan (karenssi).

2. 2-7 työpäivää kestäneisiin jaksoihin sovelletaan kaarijouston arvoa 1 oletuksella, että keskimääräinen korvaustaso alenee 100 prosentista 49,5 prosenttiin.
3. Yli 7 työpäivää kestäneisiin jaksoihin sovelletaan kaarijouston arvoa 0,5 oletuksella, että keskimääräinen korvaustaso alenee 90,2 prosentista 84,5 prosenttiin.

Ennen varsinaista laskelmaa käydään läpi se, mistä edellä olevat luvut tulevat.

Kaarijousto kuvaa sairauspoissaolojen keskimääräisen keston suhteellista alenemaa suhteessa korvaustason suhteelliseen alenemaan, kun suhteelliset muutokset lasketaan keskipistemenetelmää käyttäen.

Kaarijouston arvon 1 katsomme olevan tyypillinen arvio kansallisista ja kansainvälisistä tutkimuksista (Böckerman ym. 2015, Johansson & Palme 2005, Ziebarth & Karlsson 2014). Sovellamme pitkiin jaksoihin matalampaa (puolitettua) jouston arvoa, sillä perusteella että arvioitava reformi vaikuttaa vain poissaolojaksojen alkupäässä ja vaikutus pitkiin poissaolojaksoihin voi olla tällä perusteella matalampi.

2-7 päivää kestäneiden jaksojen keskimääräinen reformin jälkeinen korvaustaso 90,2 prosenttia lasketaan seuraavasti. Kun tehdään reformi, jossa asetetaan 1 karenssipäivä ja lopun omavastuuajan palkka alennetaan 80 prosenttiin, kaksi työpäivää kestäneiden poissaolojaksojen efektiivinen korvaustaso on 40 % ($0,5 * 0 + 0,5 * 0,8$). Vastaavasti kolme työpäivää kestäneiden poissaolojaksojen efektiivinen korvaustaso on 53,3 % ($(1/3) * 0 + (2/3) * 0,8$), ja niin edespäin seitsemän työpäivää kestäneisiin poissaolojaksoihin. Valtion tietojen perusteella arvioidaan se, kuinka suuri osuus 2-7 päivää kestäneistä poissaolojaksoista on kestänyt 2, 3, ..., 7 päivää. Näitä osuuksia käytetään painokertoimina kun lasketaan efektiivistä keskimääräistä korvaustasoa näille jaksoille. Tästä tulee tuloksi 49,5 %.

Koko omavastuuajan korvausaste reformin jälkeen on noin 69 % ($1/7 * 0 + 6/7 * 80$ %). Tätä tietoa käytetään laskettaessa pitkien poissaolojen korvausastetta.

Yli 7 päivää kestäneiden jaksojen osalta Kelan tietojen perusteella vuonna 2013 alkaneiden jaksojen keskimääräinen kesto oli 45 Kelan määritelmän mukaista arkipäivää. Koska kuhunkin tällaiseen jaksoon liittyy 10 Kelan määritelmän mukaisen arkipäivän omavastuu-aika, keskimääräinen kokonaiskesto arkipäivinä on siis 55 päivää. Käyttämällä muuntokertoimia arvioidaan, että tämä tarkoittaa noin 39 työpäivää.

Böckerman ym. (2015) mukaan keskimääräinen sairauspäivärahan korvaustaso on 62 % (palkasta). Koska sairauspäivärahaa maksetaan useammin kuin palkkaa, työpäivää kohti laskettuna korvausaste on korkeampia. Soveltamalla jälleen muuntokertoimia arvioidaan, että tämä tarkoittaa 88 %:n korvausastetta työpäivää kohti.

Reformia edeltävältä ajalta voidaan laskea näiden tietojen perusteella, että pitkien poissaolojen korvausaste olisi keskimäärin 90,2 % ($7/39 * 100$ % + $(39-7)/39 * 88$ %). Reformin jälkeen luku laskee 84,5 prosenttiin.

Enintään yhden päivän kestäneissä jaksoissa oli 0,74 päivää. Koska korvausaste alenee 100 prosentista nolnaan, jouston arvolla 1 tämä tarkoittaa sitä, että päivien vähenemä on 0,74. Huom. tämä ei tarkoita sitä, ettei reformin jälkeenkin olisi yhden päivän jaksoja (osa pidemmistä jaksoista lyhenee yhden päivän jaksoiksi).

2-7 työpäivää kestäneissä jaksoissa oli 2,88 päivää. Korvausaste alenee suhteellisesti (keskipistemenetelmällä laskien) 68 %, jolloin päivien alenema on (myös keskipistemenetelmällä laskien) 1,42 päivää.

Yli 10 päivää kestäneissä jaksoissa oli 6,20 päivää. Korvaustaso alenee suhteellisesti (keskipistemenetelmällä laskien) 6,5 %, jolloin efekti on jouston arvoa 0,5 käyttäen 3,3 %, joka on päivissä 0,20.

Vaikutus päivissä on siis yhteensä 2,36. Käyttämällä taulukon 2 kerrointa arvioidaan, että tämän kustannusvaikutus on noin 0,93 % työvoimakustannuksista.

Vaikutus korvaustason alenemasta jäljelle jääneille sairauspäiville

Edellä arvioidun vaikutuksen lisäksi kokonaistyövoimakustannukset alenevat sitä kautta, että jäljelle jääneiltä sairauspäiviltä maksetaan aiempaa vähemmän palkkaa. Tämän arvioiminen on yksityisen sektorin osalta haastavaa ja arvioinnissa joudutaan jälleen yleistämään valtion tietojen pohjalta.

Valtion osalta tiedetään 1,2,..., 7 ja yli 7 työpäivää kestäneiden jaksojen määrät. Näiden lukujen perusteella arvioidaan ensin se, kuinka monen päivän palkka säästyy reformin myötä. Esimerkiksi kahden päivän sairauspoissaolojaksoissa vähenee 1,2 päivän palkka, koska ensimmäinen päivä on karenssipäivä ja toinen päivä maksetaan vain 80-prosenttisesti. Jaksojen määrissä huomioidaan ensin edellä laskettu käyttäytymisvaikutus, jonka mukaan jaksot lyhenevät. Tämän jälkeen yleistetään arvio yksityiselle sektorille tarvittavin korjauksin (yksityisellä sektorilla todennäköisesti pidempiä poissaoloja ja vähemmän jaksoja, joista säästöä muodostuu).

Laskelmassa arvioidaan, että korvaustason alenema yksityisellä sektorilla on noin 1,50 päiväpalkan verran henkilötyövuotta kohti, joka on työvoimakustannuksina noin 0,47 %.

Reformin kokonaisvaikutus yksikkötyökustannuksiin on täten 1,41 %.

Reformin vaikutus valtioon ja kuntiin

Reformin vaikutus valtioon ja kuntiin on arvioitu toisaalla.

Reformin muita vaikutuksia

Tässä osiossa tarkastellaan sairauspoissaoloja sukupuolen, iän ja ammattiaseman mukaan. Käytettävissä on viisi aineistoa. EK:n Työaikakatsauksesta on mahdollista saada joitakin tunnuslukuja yksityisen sektorin osalta. Valtion Tahti-tietokannasta on saatu tiedot kaikista (sekä lyhyet että pitkät) sairauspoissaoloista iän, sukupuolen ja ammattiaseman mukaan. Kunta10-tutkimuksesta on saatu tietoja kaikista (sekä lyhyet että pitkät) sairauspoissaoloista iän, sukupuolen ja ammattiaseman mukaan. Kevalta on saatu tietoja jaksojen jakaumista tulojen mukaan. Lisäksi Kela ja Työterveyslaitos tarjoavat omavastuuajan ylittävien päivien osalta tietoa, joka tässä esitellään lyhyesti. Tiivistetysti sairauspoissaoloja on enemmän naisilla kuin miehillä, enemmän suorittavan työn tekijöillä kuin toimihenkilöillä ja enemmän vanhoilla kuin nuorilla.

EK:n vuoden 2013 Työaikakatsauksen (Taulukko 3) mukaan naiset ovat poissa 86 tuntia (kokoai-kaista) henkilöä kohti, kun vastaava luku miehillä on 65. Naiset ovat siis 32 % miehiä enemmän poissa. Työntekijöillä on enemmän poissaoloja kuin toimihenkilöillä (106 tuntia ja 36 tuntia, vastaavasti otoksen teollisuusalojen osalta). Palvelujen osalta eniten poissaoloja on tukkukaupassa, vähittäiskaupassa ja liikenteessä ja vähiten tieto- ja viestintäpalveluissa, matkailu- ja ravintola-alalla sekä rahoituksessa.

Valtiolla naisilla on noin 24 % enemmän poissaoloja kuin miehillä henkilötyövuotta kohti laskettuna. Sairauspäivät vähenevät tasaisesti ammattiaseman mukaan, ollen hieman yli 10 päivää (/htv) toimeenpaneissa töissä ja 2-3 päivää huippuasiantuntijatyössä ja johtotason työssä. Poissaolot kasvavat tasaisesti iän mukaan, ollen noin 5 päivää alle 30-vuotiailla ja yli 10 päivää yli 60-vuotiailla.

Kuntien osalta tiedetään, että henkilötyövuotta kohti naisilla on noin kolmannes enemmän poissaoloja. Lisäksi poissaolot kasvavat iän mukaan: yli 50-vuotiailla on noin 20 % enemmän poissaoloja kuin alle 40-vuotiailla. Poissaoloja on eniten ruumiillisen työn tekijöillä ja palvelutyöntekijöillä ja vähiten johtajilla ja erityisasiantuntijoilla. Tiedot perustuvat Kunta10-tutkimukseen.

Lisäksi kuntien osalta tiedetään, että pienempituloisilla (alle 3000 euroa) poissaolojaksot ovat tyyppillisesti pidempiä kuin suurempituloisilla (yli 3000 euroa). Tieto perustuu Kevan tilastoihin.

Kelan korvaamista sairauspäivärahapäivistä 54,3 % menee naisille. Tämä yhdistettynä edellisiin tietoihin antaisi ymmärtää, että naisten poissaolot ovat korostuneesti lyhyitä (alle 10 päivää kestäviä). Sairauspäivärahapäivää saaneiden osuus väestöstä nousee iän mukaan, ollen 7,4 % 25–34-vuotiailla ja 11,8 % 45–54-vuotiailla. Sairastavuus on yleisintä Kainuussa ja vähäisintä Uudella maalla. Tiedot perustuvat vuoden 2014 sairausvakuutuslaskentoihin.

[Työterveyslaitoksen sivuilla](#) on sairauspäivärahapäivien jakauma ammattiteittain. Suhteellisesti vähän poissaoloja on mm. toimittajan työssä, liikeyritysten ja järjestöjen johtotyössä, taloushallinnon suunnittelu- ja tilinpitotyössä, julkisen hallinnon johtotyössä ja tekniikan alaan kuuluvassa työssä. Suhteellisesti paljon poissaoloja on mm. massa- ja paperityössä, talonrakennustyössä, terveyden- ja sairaanhoitotyössä, tieliikennetyössä, kiinteistöhuolto- ja siivoustyössä sekä sosiaalialan työssä. Tiedot perustuvat Kelan maksamiin sairauspäivärahoihin.

Herkkyystarkasteluja

Tässä osiossa esitetään laskelman herkkyystarkasteluja, jolla pyritään tarkastelemaan eri oletusten merkitystä lopputuleman kannalta. Herkkyystarkastelut koskevat erilaisten mekanismien ja pohjalukujen merkitystä. Laskelmaan vaikuttaa luonnollisesti myös se, kuinka yksityisen sektorin (ja osin kuntasektorin) tietojen perusteella ekstrapoloidaan yksityisen sektorin tietoja. Kokeilemamme eri ekstrapolointimenetelmät tuottavat 0,1 prosenttiyksikön muutoksia kokonaiskustannusvaikutuksessa suuntaan ja toiseen.

EK:lta saatu tieto lyhyiden poissaolojaksojen päiväosuudesta ilmoitettiin haarukkana. Kustannusvaikutus koko haarukassa on 1,31–1,85 % yksikkötyökustannuksista. Ekstrapolointimenetelmien rooli korostuu erityisesti haarukan yläpäässä.

Peruslaskelmassa käyttäytymisvaikutus laskettiin kolmessa osassa. Mikäli käyttäytymisvaikutus laskettaisiin kahdessa osassa, omavastuuajalle ja sen yli, kustannusvaikutus olisi 1,43 %.

Osassa työ- ja työehtosopimuksia määritellään, että työnantaja maksaa palkkaa omavastuuajan jälkeenkin. Tämän huomioiminen muuttaa laskelman tulosta hyvin vähän (kustannusvaikutus 1,41 %).

Reformi voi lisätä työntekoa sairaana, mikä heikentää tuottavuutta. Jos oletetaan, että lisääntyneiden työpäivien tuottavuus on 75-prosenttinen, kustannusvaikutus alenee 1,17 prosenttiin. On kuitenkin huomattava, että vastakkaisiakin mekanismeja on: poissaolojen vähentyminen vähentää esim. sijaisien palkkaamisen tarvetta.¹

On mahdollista, että sairausajan palkan alentaminen tuottaa vuotovaikutuksen tilapäisen hoitopaan puolelle. Tätä vaikutusta arvioidaan laskelmalla, jossa yhden päivän poissaolojaksojen vähenemistä katoaa puolet niiden palkansaajien osalta, joilla on alle 10-vuotias lapsi (24 % kaikista). Kustannusvaikutus on tämän huomioiden 1,37 %.

Lopuksi, laskemalla vaikutuksen kahdessa osassa ja käyttäen matalampaa (0,8) ja korkeampaa (1,2) jouston arvoa saadaan kustannusvaikutukseksi 1,30 % ja 1,55 %, vastaavasti.

Kaiken kaikkiaan laskelman suurimmat epävarmuudet liittyvät tietopohjan heikkouteen.

---

¹ Näistä muista kustannuksista ks. EK:n [Sairauspoissaolojen hallinta-opas](#) ja Valtiokonttorin [Mitä sairaudet ja työkyvyttömyys maksavat työnantajalle?-laskelma](#).

Viiteet

Böckerman, P., Kanninen, O. & Suoniemi, I. (2015). A kink that makes you sick: the effect of sick pay on absence in a social insurance system. *Palkansaajien tutkimuslaitoksen työpapereita*, 297.

Johansson, P. & Palme, M. Moral hazard and sickness insurance. *Journal of Public Economics*, 89: 1879-1890.

Ziebarth, N. & Karlsson, M. (2014). The effects of expanding the generosity of the statutory sickness insurance system. *Journal of Applied Econometrics*, 29: 208-230.